

ISBN: 978-605-9194-45-7
Birinci Basım 2018 / 1.000 adet

99 KARE

KİTAP

Yayına Hazırlayanlar
Gökşen Buğra
Ömer Faruk Şerifoğlu

Metinler

Hilmi Yavuz
Evrin Altuğ
Gökşen Buğra

Editör

Merve Akar Akgün

Düzeltili

Selin Akın

Tasarım

Ozan Uzun

Fotoğraflar

Kayhan Kaygusuz

Arşiv

Sezer Tansuğ Sanat Vakfı

Baskı ve Cilt

Mas Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.
Hamidiye Mahallesi
Soğuksu Caddesi No:3
34408 Kağıthane/İstanbul
Tel: 0 212 294 10 00
kitap@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

Yayıncı

MASA
Hamidiye Mahallesi
Soğuksu Caddesi No:3
34408 Kağıthane/İstanbul
Tel: 0 212 294 10 00
kitap@masmat.com.tr
Sertifika No: 12055

SERĞİ

1 Kasım - 29 Aralık 2018

Art On İstanbul

Meşrutiyet Caddesi Oteller Sokak Hanif Binası
No: 1A Tepebaşı, Beyoğlu, İstanbul

Küratör

Gökşen Buğra

Proje Danışmanı

Sezer Tansuğ Sanat Vakfı adına
Ömer Faruk Şerifoğlu

Koordinasyon

Azra İşmen

Küratör Asistanı

Selin Akın

İletişim ve Tasarım

Ozan Uzun

Konservasyon-Restorasyon

Zeynep Alp, Evren Kıvançer

Lojistik

Timuçin Işığı

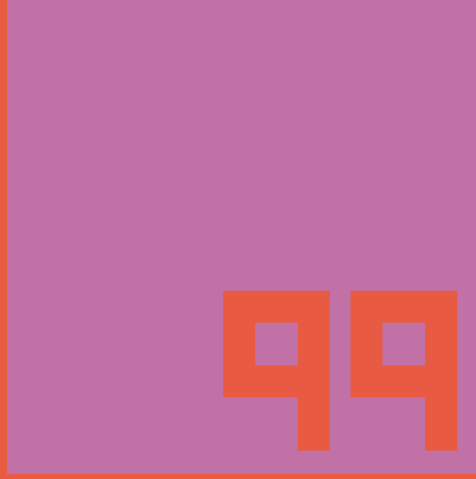
Teşekkürler

ARASGRUP

MET

ART
ON

STS
SEZER TANSUĞ
SANAT VAKFI

99 KARE

**CUMHURİYET'İN
DEĞERLERİ**

Proje: Sezer Tansuğ

SEZER
TANSUĞ

HATIRLAMA VE HATIRLATMA
ÜZERİNE: 99 KARE
Gökşen Buğra

66'DAN 99'A:
BİR İMTİDÂD'IN TARİHİ
Hilmi Yavuz

KÜLTÜREL BİR
RUBİK KÜPÜ
Evrin Altuğ

I. BÖLÜM
SEZER TANSUĞ SANAT VAKFI
KOLEKSİYONU'NDAN 1993-1994

II. BÖLÜM
SEZER TANSUĞ SEÇKİSİ
1993-2018

III. BÖLÜM
KÜRATÖR SEÇKİSİ
2018

DİZİN /
ESER
LİSTESİ

I. BÖLÜM

22	ALP TAMER ULUKILIÇ
24	ARA GÜLER
26	BURHAN DOĞANÇAY
28	ELİF SOFYA
30	EROL KINALI
32	GENCAY KASAPCI
34	HALE SONTAŞ
36	HÜSNÜ KOLDAŞ
38	İLHAN BERK
40	KÂİNAT B. PAJONK
42	M. ZAHİT BÜYÜKİŞLİYEN
44	MEHMET UYGUN
46	MEMET GÜRELİ
48	MERYEM ARICAN
50	MEVLÜT AKYILDIZ
52	MİTHAT ŞEN
54	MUHSİN KUT
56	MUSTAFA ATA
58	MUSTAFA HORASAN
60	NAZAN SÖNMEZ
62	NAZLI DAMLACI
64	RESUL AYTEMÜR
66	SAİM ERKEN
68	SERAP M. EYRENCİ
70	SERPİL YETER
72	T. MELİH GÖRGÜN
74	TANJU DEMİRCİ
76	TİMUR ÇELİK
78	UMUT GERMEÇ

II. BÖLÜM

82	ALTAN ÇELEM
84	ARZU BAŞARAN
86	DOĞAN PAKSOY
88	EKREM KAHRAMAN
90	GÜLSEREN SÜDOR
92	İSMET DOĞAN
94	KEZBAN ARCA BATİBEKİ
96	MAHİR GÜVEN
98	MEHMET MAHİR
100	MUSTAFA KARYAĞDI
102	ŞAHİN PAKSOY
104	TEMÜR KÖRAN
106	TEOMAN SÜDOR
108	TOMUR ATAGÖK
110	UTKU VARLIK
112	YUSUF TAKTAK
114	YÜKSEL ARSLAN

III. BÖLÜM

118	AHMET ÇERKEZ
120	AHMET ELHAN
122	AHMET ORAN
124	ALİ ELMACI
126	ALİ İBRAHİM ÖCAL
128	ALİ ŞENTÜRK
130	ANSEN
132	AYLİN ZAPTÇIOĞLU
134	BALKAN NACİ İSLİMYELİ
136	BEDRİ BAYKAM
138	BERKAY TUNCAY
140	BUBİ
142	BUĞRA EROL
144	BURCU ERDEN
146	BURCU PERÇİN
148	BÜŞRA KUZU
150	ÇAĞRI SARAY
152	EKİN KANO
154	EKREM YALÇINDAĞ
156	ELÇİN EKİNCİ
158	ELİF BİRADLI
160	ELİF VAROL ERGEN
162	ERDOĞAN ZÜMRÜTOĞLU
164	ERGİN İNAN
166	ERKUT TERLİKSİZ
168	ERMAN ÖZBAŞARAN
170	EVREN SUNGUR
172	FERHAT ÖZGÜR
174	HALE ARPACIOĞLU
176	HALİL AKDENİZ
178	İHSAN OTURMAK
180	İRFAN ÖNÜR MEN
182	KEMAL ÖZEN
184	KEMAL SEYHAN
186	KOMET & ŞEYMA
188	MELTEM IŞIK
190	MERİÇ HIZAL
192	MERVE MORKOÇ
194	METİN ÇELİK
196	NEJAT SATI
198	NİHAL MARTLI
200	NİLHAN SESALAN
202	OLCAY KUŞ
204	OLGU ÜLKENCİLER
206	RASİM AKSAN
208	SEÇİL EREL
210	SERPİL MAVİ ÜSTÜN
212	SİNAN LOGIE
214	ŞAKİR GÖKÇEBAĞ
216	ŞÜKRÜ KARAKUŞ
218	TAYFUN GÜLNAR

SEZER TANSUĞ

(1930-1998)

Kurtuluş Savaşı gazisi Albay Ahmet Tansuğ ve Bedia Hanım'ın küçük oğludur. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi bölümünden mezun olduktan sonra aynı bölüme asistan olarak girdi (1956). Surname minyatürleri hakkındaki Şenlikname Düzeni adlı doktora tezini tamamlamak üzere olduğu sırada üniversitedeki görevinden ayrılarak serbest hayata atıldı. 1958-70 arasında profesyonel sinema alanında çalıştı. Kısa metraj film çalışmalarının yanında, *Amentü Gemisi Nasıl Yürüdü*, *Bahar Nasıl Tamam Oldu* ve *Ahde Nasıl Vefa Etti* isimli üç özgün animasyon filmi çekti. 1960-75 arasında Ayasofya Müzesi'nde uzman olarak çalıştı ve restorasyon çalışmalarında görev aldı. 1965'te burslu olarak ABD'de bir yıl süreyle müzecilik eğitimi aldı. 1971'den itibaren İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik Okulu, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Mimar Sinan Üniversitesi Sinema-Televizyon Merkezi'nde sanat tarihi ve sinema kuramı alanında öğretim görevliliği yaptı. 1982'de üniversitedeki görevinden emekli olduktan sonra çeşitli Avrupa şehirlerini gezdi, çağdaş sanatla ilgili gözlem ve incelemelerde bulundu. 1955'te başladığı ve giderek yaşamının, birincil uğraşı olan sanat eleştirisini ölümüne kadar bırakmadı. Özellikle 1970'li yıllarda, yazıları ve kitaplarıyla sanat piyasasının oluşumunda ve çağdaş Türk sanatının yönelişlerinde belirleyici isimlerden biri oldu. Yelken, Yeni Dergi, Yeditepe, Yeni Ufuklar, Gergedan, Argos, Şehir, Milliyet Sanat, Hürriyet Gösteri, İzlenim, Köken, Türkiye'de Sanat, Sanat Çevresi, Antik Dekor, Yeni Oluşumlar, Sanat Dünyamız, Türkiye Defteri, Vizon ve Topaz dergileri ile Vatan, Cumhuriyet, Milliyet, Yeni Ortam, Güneş ve Zaman gazetelerinde yazdı. 1993'te İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı için gerçekleştirdiği, Geleneksel kültürümüzün köşe taşı niteliğindeki başyapıtların her birini, çağdaş sanatçıların modern okuma ve yorumlarıyla sunduğu *66 Kare, Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum* kitap-sergi projesiyle dikkat çekti.

ESERLERİ

- Şenlikname Düzeni, 1961
- Fertname, 1968
- Resim Sanatının Tarihi, 1972
- Okname, 1973
- Resim Kılavuzu, 1975
- Beş Gerçekçi Türk Ressamı, 1976
- Türkiye'de Sanatın Batılılaşmasında
- Frenklerin Sözde Katkısı ve Toplumsal
- Ekonomik Koşulların Gerçek Etkinliği, 1976
- Sanata Yaklaşım, 1976
- Sanatın Görsel Dili, 1976
- İnsan ve Sanat, 1982
- Sürrealizm Sanat Ansiklopedisi
- (René Passeron'dan çeviri, 1982)
- Karşıtı Aramak, 1983
- Türk Resminde Yeni Dönem, 1988
- Çağdaş Türk Sanatı, 1986
- Resim Sanatının Tarihi, 1992
- Ressam Halil Paşa, 1994
- 66 Kare, Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum, 1994
- Gelenek Işığında Çağdaş Sanat, 1997
- Çağdaş Türk Sanatına Temel Yaklaşımlar, 1997

*Ölümünün 20. yılında
Sezer Tansuğ'a saygıyla...*

HATIRLAMA VE HATIRLATMA ÜZERİNE: 99 KARE

GÖKŞEN BUĞRA

Sezer Tansuğ, 1992 yılında *66 Kare-Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorumlar* isimli bir sergi ve kitap projesi hazırlar. Sanatçıları, geleneksel kültüre dair *Kâbusnâme*, *Hüsn ü Aşk*, *Nedim Divânı*, *Bâbürnâme* gibi metinlerle eşleştirir ve bu metinlerden yola çıkan, 20x20 cm ölçü sınırında işler üretmelerini ister. Davete cevap veren 43 sanatçıdan gelen *66 Kare*, önce Tansuğ'un Tüyap Fuarı'ndaki standında, ardından Aslıhan Pasajı'ndaki galerisi Beyoğlu Sanat'ta gösterilir. Sonrasında sanatçıların da onayıyla eserler, yayımlanacak kitabın karşılığı olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağışlanır ve Atatürk Kitaplığı Koleksiyonu'na devredilir. Sergilenen eserlerin kitabı, ilk olarak 1993 yılında Nurettin Sözen Başkanlığındaki İstanbul Belediyesi tarafından, ikinci defa ise 2005 yılında yine Belediye Kültür İşleri tarafından yayımlanır.

66 Kare ile Tansuğ için adeta geçmişe dönük bir selam yerine ulaşır ve sıra çağdaşlığı kutsamaya gelir. "Çağdaşlara Saygı", "Homage", "Çağdaş Kültüre Geleneksel Vizyon", "Cumhuriyetin Değerleri" şeklinde andığı yeni projede, metinlerin yerini kişiler alır; edebiyat, müzik, sinema, görsel sanatlar, bilim alanlarına ürettikleri katkı sağlamış Cumhuriyet dönemi isimleri, sanatçılarla eşleştirilir. Bu kez hiyerarşiye karşı bir önlem olarak seçilen boyut, 40x40 cm'dir. 1993'te doğan bu fikir, Sezer Tansuğ tarafından 100'e yakın sanatçı ile paylaşılır; bir kısmı eserlerini hazırlayıp teslim ederler. Tansuğ'un planı, "Sanat Tarihi ve Eleştirisinde 40. Yıl Etkinliği" olarak tasarladığı sempozyum çerçevesinde sergiyi Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'nde göstermektir. Ancak etkinliğin duyurusunu yayınlanmış olsa da biz, serginin gerçekleştiğine ilişkin bir dokümana rastlamadık. Tansuğ, "etkinliğin görsel sürprizi" olarak ses getireceğine inandığı bu projeyi, bir şekilde hayata geçirmek ve bir kitap daha çıkarmak konusunda kararlıdır.

Nihayet 9 Aralık 1993-22 Ocak 1994 tarihleri arasında *Çağdaşlar için Görsel Yorum* ya da *Çağdaşlara Saygı Dizisi* adı altında sergi, Pera Sanat Merkezi'nde açılır ama bir kitabı yapılmaz. Sanatçıların pek çoğunun hayal meyal hatırladığı, kimilerinin ise hiç duymadığını belirttiği serginin beklenen yankıyı uyandırmamış olması, Tansuğ'un tadını kaçırır ve ne sergi yazıldığı gibi yeni katılımlarla büyür ne de zengin yorum olanağı bir kitapla taçlanır.

66 Kare Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum, Tüyap Fuarı, 1992

66 Kare kitabı 2003 yılında ilk kez elime geçtiğinde, bir edebiyat öğrencisi olarak Tansuğ'un edebi metinlere gösterdiği bu iltifatı çok zarif bulmuş; gelenekle kurulan bu bağın temelindeki itkiyi sorgulamıştım. Böyle eşleştirmeli bir küratöryal yaklaşım, bir sanatçı için zorlayıcı olduğu kadar son derece olanaklı bir üretimi tetikleyebilirdi. Sezer Tansuğ'a "hommage" niteliğinde, bir ölçü sınırlaması bulunan kalabalık bir karma sergi yapmayı uzun süredir düşünüyordum. Ancak serginin teması konusunda kararsızlığım, bu işi ötelememe neden oluyordu. Sezer Bey'in neden birinci adımda "gelenek" ve ikinci adımda "çağdaşlık" temalarını seçmiş olabileceğini anlayabiliyordum. Yazılılarıyla ve yaklaşımıyla son derece tutarlı bu tercihler, benim için fazla didaktikti. Elbette ki zamanın ruhu, henüz yazılmamış bir sanat tarihi için başvuru niteliğinde eserleri ve Tansuğ'un sanatçıları için bir kaynak işaret etmesini gerekli kılıyordu; üstelik kimi zaman bu yaklaşımın didaktik olması kaçınılmazdı.

66 Kare'den ve Tansuğ'un eleştiri disiplininin ilhamla gerçekleştirilecek bir sergi için en doğru adım, Sezer Tansuğ'un projesini tamamlamaktı. Sezer Tansuğ Sanat Vakfı Başkanı Ömer Faruk Şerifoğlu ile görüşerek projenin yeniden ele alınması ve hâli hazırda vakfın uhdesinde olan işleri göstermek için izin aldım. Eser sayısı ya da sanatçı sayısından bağımsız olarak serginin ismi, bir önceki sergiden hareketle, 66'ya küçük bir dokunuşla değiştirildi ve 99 Kare oldu. Hilmi Yavuz tarafından kitap için yazılan yazıda yer alan "66'yı 99'a çevirme" niyeti ise uzun yıllar hocalık yapmış (bu sergide emeği geçen yazar ve sanatçıların pek çoğuna) Yavuz'un farklı yaklaşım ve okuma önerileri için bir kıskırtma teşebbüsü. 66'dan 99'a dönüş, ne sanatçı ve eser sayısı ile ne de Yavuz'un önerdiği karşılıklı bağlamında değil yalnız ve yalnızca 1993'ten 2018'e, aradan geçen zamanın rüzgarını imlemek üzere yapıldı.

Serginin hazırlığında geçerli olan üç liste oldu: Birinci listede, Sezer Tansuğ'un davet ettiği ve 1993'te teslim ettiği eserleri Vakıf kaydında bulunan sanatçıları var. Bu eserler, Vakıf'tan sergilemek üzere ödünç alındı ve restorasyon süreçleri Art On İstanbul tarafından yürütüldü. İkinci liste, Tansuğ'un notlarında adı geçen, o zaman projeden söz ettiği ya da etmediği, eserini yapmış fakat kaybetmiş ya da eser teslim etmemiş olan sanatçılardan oluşuyor. Bu isimlerle Vakıf ve Galeri, birlikte iletişime geçtik. Bazıları olumlu karşıladi ve yeni işler üretti; bazıları 25 yıl önce ürettiği işi buldu; bazıları teklifimizi çeşitli nedenlerle geri çevirdi. Üçüncü liste ise serginin, güncel üretim yapan sanatçıların katılımı ile daha da zenginleşeceğini düşündüğümüz için ulaştığımız 100'ün üzerinde sanatçıyı kapsıyordu. Bu listeyi hazırlarken, tıpkı Tansuğ'un *Yeni Oluşumlar* dergisinde "Genç Sanatçılar İçin Çağrı" metninde arzu ettiği gibi mümkün olduğunca kapsayıcı olmaya çalıştık. Eser üreten sanatçılar ve çalışılan isimler içinde eksiklerin olabileceği kuşkusuz ama bir devam projesiyle bu işi daha uzun vadede, yeniden ele alma imkânı, bâki.

99 Kare, daha sergi açılmadan pek sorunlu konuyu gündeme getirdi. Öncelikle Sezer Tansuğ'un Türk sanat tarihinin en verimli eleştirel metinlerinin yanı sıra polemik yüklü yazılılarıyla da hatırlanması, onun anısına düzenlenen bir sergiyi topun ağzına koymaya hazır hâle getiriyordu. Hatırlama ve hatırlatma niyetiyle yola çıktığımız sergiden ilk söz etmeye başladığımızda ne kadar "tehlikeli" bir yerde dolaştığımızı ifade edenler, sanat çevresinin "unutma ve unutturma refleksi" ile ne büyük bir yük altında olduğunu gösteriyordu. Ancak bu kaygıların elimizi bağlamasına ve nitelikli bir hatırlama eylemini, kuşatıcı bir yaklaşımla ele almamıza mâni olmasına izin veremezdik.

GENÇ SANATÇILARA KİMLİK AŞISI

Yeni Oluşumlar 2, Ekim 1993

Çağdaş Türk sanatının içinde bulunduğu son derece aykırı koşullara rağmen genç kuşaktan resim sanatçılarını yüreklendirmek gibi kaçınılmaz bir misyonun gereklerini yerine getirmek zorundayız. Üslup çoğulculuğunun ülkemize yansıdığı yeni değer sistemlerini irdelerken karşımıza çıkan en önemli sorunlar, birey deneyimlerinin Türkiye’de yaygın bir yoğunluk kazanamamış olması ve genç kuşak sanatçıların, çalışmalarını yerel kaynaklar üzerinde temellendirme gereksinimlerine, bu yüzden kolay bir yanıt bulamamış olmalarıdır. Oysa biçim alanına yansıyan karmaşık olgular, ülkemizdeki genç ressam potansiyelinin belirgin bir kimlik bilincine yönelmesini zorunlu kılmaktadır. Bozuk kentleşme ve dengesiz nüfus artışının sosyal ve ekonomik oluşumlar üzerindeki etkileri, genç sanatçıların evrensellik kisvesi altında mistifiye bir kültür atmosferine çekilmek istendikleri ve kimlik bilincinden yoksun bir hegemonyayı kabule zorlandıkları ağır sorunlarla birleşiyor.

Gelenek ve tarih bilincinin birey iradesine yeterince malolmadığı ve çağdaşlığın tutarsız bir mondenlik olarak algılandığı koşullar, genç sanatçıları üzerinde olumsuz etkiler yaratıyor ve fikir hayatının spekülâtif modaları, genç sanatçıların gerçek anlamda bir zihinselleşme süreciyle buluşmalarını önüyor. Bütün bu olumsuzluklara karşın, genç sanatçıların kendilerini var etme çabası içinde, her birinin kendi özgün çizgisini doğrulamak amacı taşıyan bir rekabete yöneldikleri görülüyor. Bir umutsuzluğun aşılmasına yönelik bulunan bu çabaların genç temsilcileri, yaşamlarını sanatlarıyla sürdürebilme yolunda da uğraş vermeli ve bunun hak edileceği dürüst ortamları da yaratmaya çalışmalıdırlar.

Genç ressam kuşağı geleceğin büyük ustalarını, henüz isimlerini bilemediğimiz büyük usta kişiliklerin de kaynak birikimlerini sağlamış oluyorlar. Bu hangi ustaların hangi karşıtlar sürecinden çıkacağını, onların günlük arayışları belirler ve çağdaş Türk resmi, dünyada sürüp giden oluşumların ışığında, kendi tarihsel değerleriyle buluşmayı başarmış etkin bir ulusal kimliği, evrensel ortama da kabul ettirir.

Genç ressamların işlerini desteklemekten kaçınmamalı ve onları spekülâtif çağdaşlık iddialarının sahte bir entellektüalizme bağlı bulunan onur kırıcı hedeflerinden korumak kadar geniş ölçüde sahtecilik ve tutarsız gösterişçiliğin öngöröldüğü medya hilelerinden korumaya çalışalım.

ÇAĞDAŞLARA SAYGI DİZİSİ ÇOĞALARAK BÜYÜYOR

Diziye katılan sanatçılar içerikli yorumlarıyla ülkemizin çağdaşlığını da yüceltiyorlar. Pek çok tanınmış resim sanatçısından her birinin bu çağın Türk dünyasında edebiyat, müzik, tiyatro, bilim ve basın alanında tanınmış kişilikler için 40x40 cm boyutlarında gerçekleştirdikleri 100’e yakın resmin gene bir kataloğunun yapılması koşuluyla bir müze ya da kurumla bağlantısı kurulacak... Diziye katılan sanatçıların arasında pek çok genç ve orta yaşlı resim sanatçısının yer alması dizinin önemini artıran nedenlerden başlıcasını oluşturuyor.

Sezer Tansuğ'u, beraberinde hem sanatçılar hem de Cumhuriyetin değerlerini simgeleyen isimleri hatırlayan ve hatırlatan bir sergi bu; kimseyi ululamak ve tartışılmazlığını ortaya koymak üzere değil kendi dokunulmazlarımıza da dokunmak ve Necatigil'in dizesiyle "taşları yolumuza koyanlar"ı anlamak için bakmak istiyoruz. Öncelikli olan, sanat eleştirisini değerli bir eleştirmen üzerinden hatırlatmak ve bir zincirin halkaları olarak gördüğümüz kültür dünyasının isimlerini ve yapıtlarını yeniden hatırlamak. Sezer Tansuğ'un derin sezgisi ve bilgisiyle, eserin yapısını çözümleme biçimindeki özgün yaklaşımıyla, plastik unsurları iyi analiz ederek getirdiği nitelikli yorumların bu sergi çerçevesinde de sürdürülmesinin, sergi sayesinde sanat ortamımıza taze bir soluk getirebileceğine yürekten inanıyoruz.

Sanat eleştirisinin, sanatçıya ve esere yaklaşmak için keskin bir duyarlık ve derin bir sezgi gerektirdiğini ve Sezer Tansuğ'un şüphesiz bu sezgiye sahip olduğunu belirtmeliyim. Eleştirinin yoksunluğundan yakındığımız ve dergilerde üst üste hazırlanan dosyalarla konuyu tartıştığımız zamanlarda, Tansuğ'un hem eleştiri yazıları hem de eleştiriye ilişkin tespitlerinin, defalarca dönüp bakılması gereken bir başvuru kaynağı olduğuna inanıyorum. Tansuğ, 1982 yılında yayımlanan *Sanatın Görsel Dili* kitabında "eleştiri etiği"ne dair şunları söylüyor:

"İnanç ve dürüstlük, her zaman esastır. Bir sanat olayının değerlendirilmesinde içinde türlü bilgilerin eridiği yoldan çağdaş bir hakikate yöneliriz. Bu, karşısında sahte bilimselliğin her zaman iflas ettiği bir yoldur. Dürüstlük, eriştiği hakikati ifşa eder. İnsanların muhtaç olduğu bir rahmet olarak tanınlar. Sahte bilimsellik ise ancak hakikati gizlemek yolunu tutar."* Bu alıntı vesilesiyle Sezer Tansuğ eleştirisini, akademik yaklaşım eksikliği ve fazla sezgisel olma bahaneleriyle görmezden gelen görüşe de Tansuğ'un kendi beyanı, bir cevap olabilir.

Halihazırda içinde bulunduğumuz, sergi metinlerinin övgü yağmuruna, değerlendirmelerin edebiyat bulaşmış zayıf hikâyeciliğe dönüştüğü, nitelikli eleştirinin fazla ciddi ve sıkıcı bulunduğu "kayıtsız" ve "onaylayıcı" sanat ortamında, Tansuğ'un sanat eleştirmenini eserin plastik ve zihinsel çözümlemesine nasıl yönlendirdiğine bakalım: "Eleştirmeci, eserin salt biçimsel yönüyle kendisini sınırladığı, onun yapısal iç tutarlılığını ortaya koymadığı zaman tasnifler, dökümler, saymacalar yapan sahte bilimselliğin içine düşer. Yapısal tutarlılık eserin parça ile bütün arasındaki tüm ilişkilerinin aydınlatılması ya da açıklanmasıdır."*

Tansuğ'un eleştiri etiğine ilişkin yaklaşımı, sanat eserinin yapısal tutarlılığı bağlamında karşılaştırmalı analizleri ve parça-bütün ilişkilerinin incelenmesini zorunlu kılar. Konu, özellikle de bu coğrafyanın sanatçısına geldiğinde ise sanat üretiminin etik sorunu, yerellik ve çağdaşlığın bir arada taşınmasıdır. 66 Kare ve bir sonraki çağdaşlar projesi üzerine Barometre isimli gazetede Feridun Aksın'a şunları yazar:

"Sanat, sanatın üzerinde temellenir. Bütün dünyada böyledir, bu. Çağdaşlaşmaya elbette evet diyorum. Ama burada Batı'ya dönük çağdaşlaşma değişimleri geçmişten kopmak zannediliyor. Çünkü olaya dıştan bakılıyor. Formlar değişince değişiklik olmuş sanılıyor. 'Türkiye'de resim 150 yıl önce başladı' diyenler var. Hatta 'Akademi ile başladı' diyenler var. Yanlış bunlar. Türkiye'de resim yüzyıllardan beri var. Batı'dan elbette esinlenilir. Ama asıl tazelik, yenilik, kökünden kopmadan yeni ve yaratıcı yorumlar getirerek olur."

* Sezer Tansuğ, *Sanatın Görsel Dili*, Urart Sanat Galerisi, 1982

ÇAĞDAŞLARA SAYGI SERGİSİ

Pera Sanat Merkezi'nde 9 Aralık-22 Ocak tarihleri arasında gezilebilecek "Çağdaşlara Saygı Dizisi" Sezer Tansuğ'un 100'e yakın resim ve heykel sanatçısının hatırlanmasıyla gerçekleştirildiği 1993 Etkinliği'ni oluşturuyor.

20. yüzyıl sonlarında Türk resim sanatçılarının bu yüzyılda Türkiye'nin kültür yaşamına katkısı bu anlamda çağdaşlarına bir "saygı ifadesi" olarak ürettikleri yapıtlar 40 x 40 cm. boyutlarında...

Dizide Safiye Ayla ve Zeki Müren gibi Türk Müziği sanatçılarından, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Orhan Veli, Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairlere, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşar Kemal, Mehmet Rauf, Hüseyin Rahmi Gürpınar gibi romancılarından Sedat Simavi, Burhan Felek gibi gazetecilere, Metin Erksan, Halit Refik, Atuf Yılmaz gibi sinema yönetmenlerinden Emin Onat gibi mimarlara, Abdülbaki Gölpınarlı gibi din bilginlerine, Ahmet Adnan Saygun, İlhan Usman-

baş gibi kompozitörlerden, Feza Gürsey gibi uzay fizikçilerine kadar, her çağdaş değere bir görsel yorum katması ve içerikli bir "hommage" var. Diziyi katılan sanatçılar arasında Cihat Burak, Abidin Dino, Ara Güler, Ömer Uluç, Yüksel Arslan, Komet, Neşe Erdok gibi isimlerin yanı sıra pek çok genç ve orta yaşlı resim sanatçısının yer alması dizinin değerini artıran önemli nedenlerden başkasını oluşturuyor.

Dizinin oluşumunu yakından izleyen ilgililer, böyle bir konseptin ilk kez gerçekleştirildiği hususunda birleşiyorlar.

Bu arada Dergimiz Sahibi Hamit Kinaytürk, bu sergiye Şeyh-ül Muharririn Burhan Felek'in fotoğraf ve gazete kupürlerinden oluşan bir kolaj çalışması ile katıldı.

PERA SANAT MERKEZİ: Meşelik Sokak, Dünya Han No: 18-20 Kat: 4-5 Taksim/İSTANBUL, Tel: (0-212) 245 44 60 - 244 52 03 - 252 30 82

KEZBAN ARCA HATİBEKİ— "Babam Atuf Yılmaz Hatibekî" 1993. Tuval üzerine akrilik, kolaj. 40 x 40 cm.

SANAT ÇEVRESİ 18

HAMİT KINAYTÜRK— "Burhan Felek'e Saygı" 1993. Şınta üzerine fotoğraf, kolaj. 40 x 40 cm.

100 e yakın resim ve heykel sanatçısının katılımıyla gerçekleşen Çağdaşlara Saygı (Çağdaşlar İçin Görsel Yorum) dizisi
PERA SANAT MERKEZİNDE
özgün bir düzenlemeyle
9.Aralık 1993 - 22. Ocak 1994
tarihleri arasında sergilenecektir

Pera Sanat Merkezi
Meşelik Sokak - Dünya Han - Beyoğlu
Tel: 245 44 60 - 252 30 82

ULUSAL KÜLTÜR KİMLİĞİNİN HANGİ CEPHESİNDEYİZ

Yeni Oluşumlar 1, Eylül 1993

Günümüz dünyasında kültürel kimlik sorunlarının yoğun bir biçimde tartışıldığına, ulusal tarih ve geleneklerle çağdaş kültürel kimlik arasındaki ilişkinin kesin ve açık bir şekilde gündemleri işgal ettiğine tanık oluyoruz. Medyanın tüm baskı organlarına sahip bulunan kültürel hegemonyaların gizli ya da açık iddialarına rağmen, evrensel barış ve eşitliğin ana hedefi olan kültürel hak arayışları, 21. yüzyılın temel sorununu oluşturacağı benziyor.

Küreselleşme kavramının refah ve özgürlük vaatleri, kültürel hakların uluslararası platformlarda eşit olarak değerlendirildiği hiçbir koşulu içermemektedir. Özgün kültür geleneklerine sahip bulunan ülkemizin çağdaş kimliği Avrupa kültürüyle hesaplaşmanın bir ürünüdür, fakat ülkemiz aydınları arasında bunun bilincine varılamamıştır. Türk aydınları, laikliğin inanç geleneklerimize özgü bir İslami yorum farkından başka bir şey olmadığını bile bilmemektedirler.

Birinci serginin “gelenek”, ikinci serginin Cumhuriyetin değerleri olan “çağdaşlar” temalı olması, Tansuğ’un mezkûr tezine ne kadar bağlı olduğunu gösteriyor. Ona göre bu iki kavram, birbirini içerir ve birbirinden kopamaz. 66 Kare, orijinal ve birey kavramlarının olmadığı bir cemaat toplumunda, Türk-İslam kimliği çevresinde ve tamamlanmış bir dünya idealinde üretilen, Allah’a yakışacağı için müellifini öne çıkarmayan bir evrenin metinlerinden hareket eder. Bu noktada ilham alınan, hatırlatılan, geleneksel kültürün neredeyse yazarını anonimleştiren içeriğidir. 99 Kare ise Cumhuriyet kültürünün yetiştirdiği çağdaşları konu edinir. Artık Padişah’ın ve Allah’ın kulu olan yazarın yerini ideolojik kimliği, toplumu dönüştürücü işlevi ve süratle çağdaşlığa entegre edecek katkıları beklenen bireyler alır. Bir anlamda geleneksel metindeki değerlerin yerini, çağdaş kişilerin eylemleri almıştır. Bugün yaşadığımız ve ürettiğimiz zamanı konu edinecek, gelecek 25 yılda, değerlerin ve eylemlerin yerini ne alacağı merak konusu...

Bundan 25 sene önce, hazırladığı proje ile tarihe not düşmek için sanat ortamında cömert bir iklim bulamayan Tansuğ’un hayalini gerçekleştirip serginin kitabını yapmak, olanakların boşa harcadığı bugün, her zamankinden daha anlamlı. Art On İstanbul olarak sanat üretiminin sunulması ve paylaşılması alanında bir yer kaplayan her kurumun, tarihsel ve toplumsal bir sorumluluğu olduğunun bilinciyle, sanat tarihini hatırlayan ve kalıcı katkılar bırakan bir örnek yaratmak istiyoruz. 1993’ten 2018’e 97 sanatçıdan 106 eserle farklı görme biçimlerini bir araya getiren bu sergi ve kitap projesiyle, eserlerin birbirleriyle ilişkilenmelerini izlemek, farklı zamanlarda üretilen işlerle zamanın ruhunu aramak, tamamı bu sergi için özel olarak üretilmiş işlerin heyecanını paylaşmak ve karşılaştırmalı okumaların olanaklarını izleyiciye sunmaktan mutluluk duyuyoruz.

Cumhuriyet idealine katkıda bulunmuş değerli isimleri, sanatçıların yorumlarıyla izlerken çağına tanıklık etmiş olmanın değeri ve sorumluluğunu Behçet Necatigil’den dinleyelim.

ÇAĞIN TANIĞI OLMAK

Behçet Necatigil

Fırlat at uzağa
Döner gelir bumerang.

Yukardan aşağı, boş küpler,
Soldan sağa
Hangi harfleri koymalı
Ki çözülsün bilmece?

Diş diş
Kalıntı çağ mazgalları
Sonra yeni katmanlar
Bir intihar gibi içerde.

Aldatışı yakınların
Bilinseydi
Kime inanacaksın
Ki hangi yolları yürümeli?

Çocukluk, gene ancak çocukluk
Gerçi o da acı
Ama iyi ki var
Yerine hangi mutlu yaşantı?

O nineler, o kızlar, o evler
De yoksa
Kimin bu toprak
Çok düşünmüşümdür.

Onu benden, beni ondan ayıran
Düzenler
Bırakmaz bizi bize, bölücü
Olmuş nice değerler, ben de ölmüşümdür.

İçindeyim, diretiyorum çağa
Size ne miyim ben, siz bana nesiniz?
Bir hayal, bir masal mı eski
Ama ben görmüşümdür.

Fırlat at uzağa
Döner gelir bumerang.

66'DAN 99'A: BİR İMTİDÂD'IN TARİHİ

HİLMİ YAVUZ

Sezer Tansuğ, 1993 yılında 66 Kare projesini tamamladığında ben İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanıydım. Sezer, gençlik yıllarımdan bu yana arkadaşımı ve o, hem seçkin bir sanat tarihçisi hem de eleştirmen kimliğiyle büyük değer verdiğim bir entelektüeldi.

66 Kare projesinden söz açtığına, projenin konseptinin *Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum* olmasının, beni gerçekten etkilediğini söylemeliyim. O yıllarda ben, geleneksel-olan'la modern-olan'ın birlikte nasıl edinilebileceği [*appropriation*] sorunu ile yakından ilgiliydim ve metinlerarasılık ilişkisiyle yeniden-üretim, edinim için bir çözüm yolu olup olamayacağını düşünüyordum.

Sezer'in 66 Kare'si, *Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum* konseptinin geleneksel'in modern-olan'a nasıl eklemleneceğine [*articulation*] ilişkin görsel bir çözüm önerisi olarak, elbette çok değerliydi. Ben, bir edebiyatçı olarak bu eklemlenmenin, kuşkusuz görsel değil sözel çözümü ile ilgiliydim. Sezer'in bu konseptle mümkün kıldığı görsel çözüm, sözel bağlamda acaba şiir için de geçerli olabilir miydi; benim bu projede bireysel olarak kışkırtıcı bulduğum, bu'ydu!

Ama, Sezer'in bu projeyle, Türkiye'nin zihin tarihi bağlamında daha da kışkırtıcı bir sorunu da entelektüel gündemimize taşıdığını fark etmemek mümkün değildi. Sezer'in deyişiyle bu sorun, "son yıllarda daha çok Batı kültürüne programlanmış medya ortamının unutturmayı ve küçümsemeyi başardığı geleneksel kültürümüze" yeniden sahip çıkılması ve elbette bunun imkânları sorunuuydu...

Sezer'in dediği gibi, "Batı kültürüne programlanmış olmak", o kadar öne çıkmıştır ki, bienaller, bu programlanmanın en belirgin ve en tipik örneğidir: Bakınız, Sezer'in 1993'te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına yayımlanan 66 Kare kitabından neredeyse

on yıl sonra, 2001 yılında düzenlenen İstanbul Bienali'ni eleştiren Balkan Naci İslimyeli, *Gösteri* dergisinde, bienale kabul edilen Doğulu ve Türk sanatçıların işlerine bakıldığında, bunların 'oryantalist' bir yorumla ele alındığını bildiriyor ve "İstanbul Bienali, öncelikle farklı bir kimlik oluşturamadı. Yalnızca küratörlerin İstanbul'a yakıştırdığı 'baharatlı' başlıklarla bu sorunun çözülebileceği sanıldı" diyerek sürdürüyordu sözlerini: "Kendi tarihsel, kültürel kayıtlarını imha etmiş kuşaklar, arada **şıklık olsun diye** Oryantalizm yapıyorlar". Daha da önemlisi, Balkan Naci'nin şu can alıcı tespiti: "Bu süreç içinde Batı gözüyle Doğu, bizim iç gerçekliğimiz haline getirildi."

Sezer'in çok önceden yaptığı bu tespit, onun aslında 66 Kare'yi, Bienal türü "Batı kültürüne programlanmış"lığın oryantalizmine karşı, deyiş yerindeyse, *avant la lettre* bir alternatif öneri olarak düşündüğünü gösterir.

Sezer'in bu gerçekten çok anlamlı projesi, temelde, yine onun deyişiyle, "kendi kültür temelinde kökleşmeyi amaçlayarak saf oluşturduğu kimlik cephesini ortaya koy[mak]" ya da başka bir deyişle, geleneksel kültürde **saf tutmaksa** eğer, bunun ancak sınıf bağlamında mümkün olacağını da fark etmiş olmalıdır. Nitekim, Avrupa'da Rönesans'ın inşasında İtalyan kentlerindeki ticaret oligarşilerinin belirleyici olduğu, Rönesans'la tüccar sınıfının inşa edici ilişkileri göz ardı edilemez. İtalya'da Katolik ticaret oligarşisinin, Hristiyan estetiğini yeniden ürettiği, Barok'un, özellikle de Hollanda Baroku'nun, Protestan burjuvazi ile olan ilişkisi nasıl inkâr edilebilir? Bir medeniyete sahip çıkmak, o medeniyetin estetiğinin kamusal alandaki görünümü ile ilişkilidir. Türk burjuvazisinin kendi kültür ve medeniyetine sahip çıkmak bağlamında, şimdiye değin sadece derleme, toplama ve sergileme bağlamında pasif bir katkıda bulunduğunu da unutmamak gerekir.

Sezer, bir süreklilik ve devamlılık ya da eski deyişle bir "imtidâd" olarak gördüğü kültür birikiminin, sadece Cumhuriyet öncesinde kalmadığı, onun Cumhuriyetle birlikte değişerek devam ettiğinin bilincindedir. Dolayısıyla, 66 Kare'yi Cumhuriyet sonrasında da sürdürmek istemiş, bu bağlamda girişimlerde bulunmuş ama sağlığında bu "imtidad"ı gerçekleştiremeden aramızdan ayrılmıştır.

Sezer, 66 Kare'yi Cumhuriyet sonrasında taşıyarak "Cumhuriyetin Değerleri" (kimi zaman "Çağdaşlara Saygı" şeklinde de geçiyor) başlığı altında tasarladığı ikinci proje ile neyi amaçlıyordu? 66 Kare ile Türk-İslam kültürünün klasik ve büyük eserleri üzerinden bir görselleştirmeyi denerken, daha sonra sürdürülecek projede Cumhuriyet döneminin entelektüel müktesebatını, bu kez, kişiler üzerinden ama yine de onların, seçilen eserleri ile sürdürmek istemesi dolayımında Sezer, neyi açığa çıkarmak istiyordu?

Bana kalırsa şunu: Herkesin bildiği gibi, Tanzimat'la birlikte Avrupa Hristiyan medeniyetine bir "mensubiyet" ilişkisiyle bağlanmış olmamız, Tanzimat öncesi "aidiyet"i temsil eden geleneksel Türk-Osmanlı kültüründen bir ayrılmaydı; doğru, ama bu, süreklilik ve devamlıktan [imtidâd'dan] bir kopma anlamına gelmiyordu. 'İmtidâd', hem aidiyetin [geleneksel-olan'ın] hem de mensubiyetin [modern ya da Batılı-olan'ın] birlikte edinilmiş olmasıyla cemaat toplumundan [Gemeinschaft] birey toplumuna [Gesellschaft] geçişi imliyorsa, bu "Cumhuriyetin Değerleri"nin, artık 66 Kare'de olduğu gibi cemaat toplumunun eserlerinden değil, birey toplumunun sanatçıların eserlerinden yola çıkılarak okunması gerektiğine atıfta bulunmak durumundaydı...

Sezer'in amacı bu muydu? Yoksa ben mi maksadını aşan bir okumaya gidiyorum? Doğrusu, öte yandan, şunu da düşünmüyorum değilim: İlkinin "66", ikincisinin "99" "Kare" olması, bir ironik değerlendirmeyi de içeriyor [implication] olabilir mi? 99'un rakamsal görselliği 66'nın tepetaklak edilişine bir gönderme mi? Bu tersine döndürmede, Cumhuriyet-öncesi ile Cumhuriyet-sonrası arasındaki kültürel süreklilik ve devamlılığın bir zihinsel kopmaya mı uğradığı sorunsallaştırılıyor? Eğer öyleyse, bu bağlamda yapılacak bir okuma, 99 Kare'deki resimlerin bu kopukluğa atıfta bulunduğu düşünülen eserlerden yola çıkılarak yapıldığına ilişkin bir okuma olacaktır.

Hangisi? 66 Kare ile 99 Kare ilişkisi, bir süreklilik ve devamlılık mı, yoksa radikal bir kopuş mu? 66 Kare ile 99 Kare'nin birlikte ele alınması, okuru, bu iki karşıt yorumdan hangisine itibar edeceği konusunda özgür bırakıyor.

Son olarak Sezer Tansuğ'un sanat tarihçiliği ve eleştirmenliği konusunda bir gözlemimi aktarmak isterim;- o da şudur: Sezer, bir sanat eleştirmeni olarak, bazen, eleştirdiği sanatçılara, eserlerinden çok, kişilikleri ve ya o kişiye attığı ideolojik tavırlar üzerinden, aşırı duygusal bir davranışla yaklaşmış olabilir. Bu, evet, bir maluliyettir elbet! Fakat şu unutulmamalıdır: Sezer Tansuğ'u, bu maluliyeti referans olarak alıp harcamaya kalkışmak ya da yok saymak, onun sanat tarihimize gerçekten çok büyük katkıları olduğunu düşündüğüm mesela *Şenlikname Düzeni* gibi teorik eserlerinin kalıcı ve zihin açıcı değerini asla önemsizleştiremeyecektir.

KÜLTÜREL BİR RUBİK KÜPÜ

EVRİM ALTUĞ AICA

Bu proje, Sezer Tansuğ'un 1992'de 66 Kare Geleneksel Kültüre Çağdaş Yorum başlıklı sergi ve kitap yayınından sonra tasarladığı, ölümüyle yarım kalmış sergi fikrini, eleştirel ve çoğulcu bir okuma refakatinde hayata geçirmeyi hedefliyor.

Tansuğ'un eser ebatlarını 1993'te 20'ye 20 santimetre olarak tayin ederek, bir tür entelektüel ve estetik "mozaik" ortaya çıkardığı ilk sergi projesi 66 Kare'de, Ara Güler'den Asım İşler'e, Aydın Ayan'dan Bubi'ye, Burhan Doğançay'dan Cihat Burak'a, İnci Eviner'den İpek Duben'e, Ömer Uluç'tan Özer Kabaş'a, Selda Asal'dan Yavuz Tanyeli ve Mithat Şen'e, Şenol Yoroğlu'dan Şirin İskit, Yüksel Arslan ve Cihat Burak'a uzanan bir katılım yelpazesi kayda geçiyor.

Sergide 40'a 40 santimetrelik bir boyut ile istiflenen eserlerde, sanatçıların ele aldıkları konular, arkeolojiden Türk halk müziğine, edebiyattan operaya, hat sanatından mimarlığa, matematikten eğitim bilimlerine, grafik tasarımdan sinema ve tiyatroya uzanan bir çeşitlilik gösteriyor.

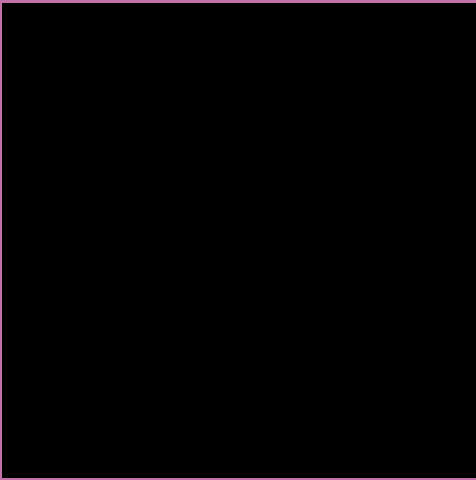
Çalışmanın günümüzdeki kavramsal ve eylemsel sürdürülebilirliği, hele de bugün türlü kutuplaşmalar ve yıkıcı eleştirilerden geçilmeyen ortamımız için ilginç bir nabız yoklama haline geliyor. Sanatçılar, alımladıkları değerleri ağırlıkla eğitim, siyaset ve kültür-sanat alanından seçerek, Türkiye Cumhuriyeti'ne yakıştırdıkları estetik ve etik seviye üzerinden kişisel okuma ve göndermelerde bulunuyor.

99 Kare deyince aklım soruların da cevaplar kadar kıdemli olduğu kare bulmacalara ya da şu meşhur "akıl küpü", ilk elde çözülmezliği sebebiyle kıymetli, Macar etiketli, Rubik Küpü'ne gidiyor. Bu yönüyle her izleyici ve okurun elinde yeni bir bulmaca ve bilmeceye dönüşeceği öngörebileceğimiz ilgili sergi, tıpkı Cumhuriyet rejimi gibi demokratik, çok sesli, şeffaf ve çok kültürlü bir manzarayı bizlere kazandırmaya niyetleniyor.

Bu açıdan sergi akla Prof. Dr. Ali Akay'ın 1998'de İstanbul'da düzenlediği, kendi deyişi ile siyasi olarak "cumhuriyet" kavramını ve pratiğini sanatçılarla birlikte düşünen *Cumhuriyetin Tasavvuru* ve *Cumhuriyetin 75'inci Yılı* sergilerini getiriyor. Küratör Vasıf Kortun'un, dile kolay çeyrek asır evvel, İstanbul, Beşiktaş, Akaretler'deki tarihi 50 numaralı yapıda aynı isimle açtığı karma çağdaş sanat sergisi *Elli Numara/Anı/Bellek II* (1993) ve ilgili yayın metninde bulunan şu ironik sözleriyle hatırlayabiliriz: "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, öğrenerek unuttur ve bilfiil 'kurumsallaşır'. Sanatçılar, unuttuklarının resmini değil "anımsadıklarının" kritiğini yapabilir. Hatırlamak ise, risk almak, ayıp etmek ve gereksiz bir maceracılığa girmektir."

**99 KARE:
YAPITLAR,
OKUMALAR,
ANIMSAMALAR**

Tüm eser metinleri,
sanatçılar ve *Sezer Tansuğ*
Sanat Vakfı ile yapılan
görüşmeler çerçevesinde
Evrin Altuğ tarafından
hazırlanmıştır.

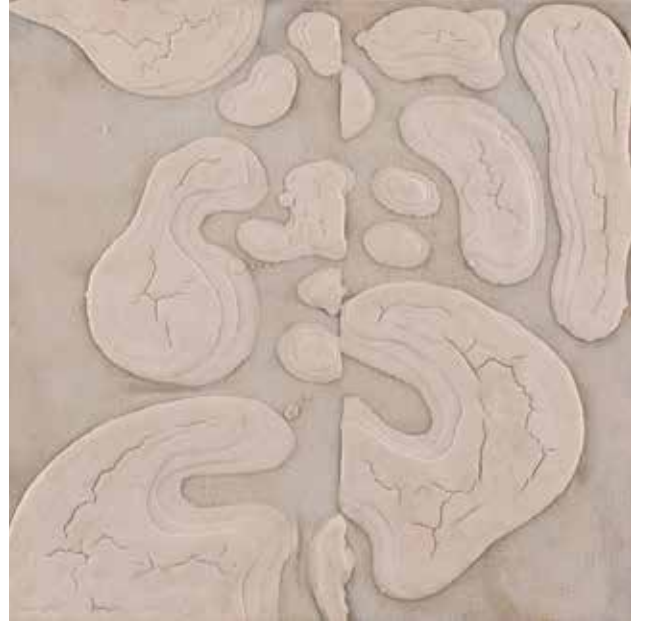
**SEZER
TANSUĞ
SANAT
VAKFI
KOLEKSİYON-
NU'NDAN**

1993-1994

İlk proje 66 Kare'ye büyük emeği geçmiş Mithat Şen'in, Sezer Tansuğ'un ikinci çağrısına verdiği yanıt, iki figür için yaptığı iki ayrı yorumlama. Sanat kariyeri boyunca hep belli bir "iz", belli bir "suret" in peşinde olan, bunun semiyolojik, semantik arkeolojisine, geliştirdiği yer yer rölyefsi, tarihöncesi, mitik "form" ile girişen sanatçı, bu sefer Türk geleneksel müziğine kattığı hüznü bestelerle tanınan Mustafa Kandıralı ile, *Çile* adlı şiir dalındaki edebî, mistik yapıtıyla milliyetçi-muhafazakâr ideolojinin başucu kitaplarından birini vermiş siyasetçi ve yazar, şair Necip Fazıl Kısakürek'i yorumluyor.

Çalışmalarında form, norm ve deform gibi kavram, eylem ve durumları, eserinin ürettiği algı, zaman ve mekân dahilinde araştırma, dönüştürme ve soruşturma konusu eden Şen'in, Necip Fazıl Kısakürek'i yorumladığı ilk ekru renkteki imgesi, vakurluğu, mağrurluğu ve solgunluğuyla taviz vermeden izleyiciye bakarken, bir yandan da belli bir bölünmüşlüğü, zorunlu bir aynı andalığın altını tüm gerilimi ile çiziyor.

Sanatçının ikinci, deyim yerinde olacaksa, hayat mavisini tizliğindeki yorumunda ise yine kendine özgü o zamanlar ötesi form, tıpkı Kandıralı'nın müziğinin dinleyiciyi alıp götürmesi gibi bu kez coşkun tekrarlarla, başı sonu bilinmez bir yaklaşımla karşımızda bulunuyor.

Necip Fazıl Kısakürek, 1993
Tuval üzerine model macunu

NECİP FAZIL KISAKÜREK

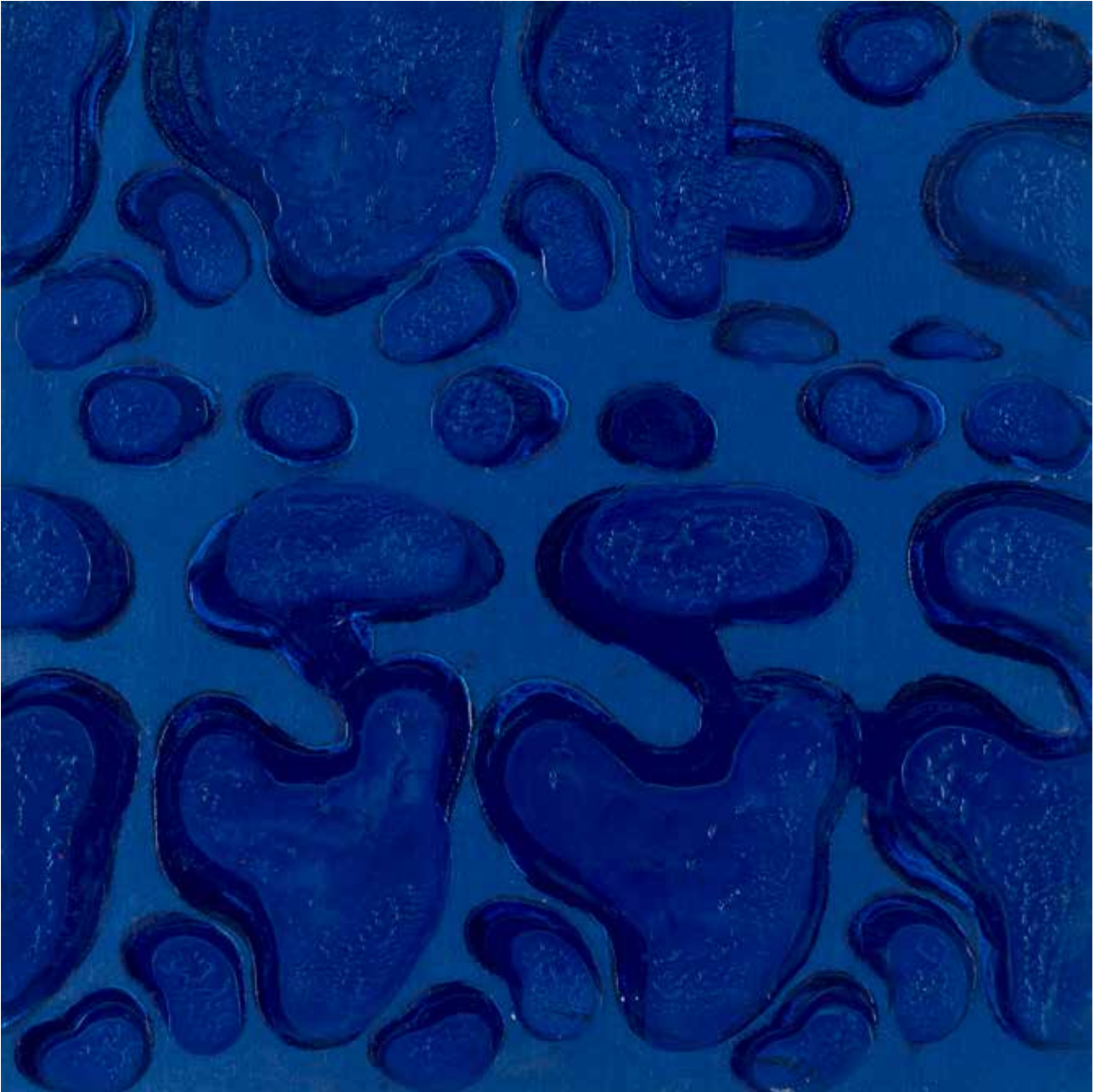
(1904-1983)

Şair

MUSTAFA KANDIRALI

(1930)

Müzişyen

MİTHAT ŞEN
(1957)

Mustafa Kandıralı, 1993
Tuval üzerine model macunu, lipofil endüstriyel boya

SEZER TANSUĞ SEÇKİSİ

1993-2018

99 KARE

KÜRATÖR SEÇKİSİ

2018

99 KARE

A

s 118

Ahmet Çerkez
Edip Cansever

s 120

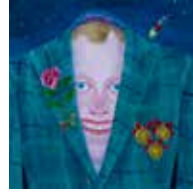
Ahmet Elhan
Behçet Necatigil

s 122

Ahmet Oran
Sezer Tansuğ

s 124

Ali Elmacı
Cihat Burak

s 126

Ali İbrahim Öcal
Neyzen Tevfik

s 84

Arzu Başaran
Tezer Özlü

s 132

Aylin Zapıçioğlu
Azra Erhat

s 134

Balkan Naci İslimyeli
Ece Ayhan

s 136

Bedri Baykam
Semiha Berksoy

s 138

Berkay Tuncay
Neyzen Tevfik

s 148

Büşra Kuzu
Gülten Akın

s 150

Çağrı Saray
Hovsep Aznavur

s 86

Doğan Paksoy
Sezer Tansuğ
Nurhan Atasoy

s 152

Ekin Kano
Ahmet Hamdi Tanpınar

s 88

Ekrem Kahraman
Yaşar Kemal

s 162

Erdoğan Zümrütoğlu
Ece Ayhan
Turgut Uyar
İsmet Özel

s 164

Ergin İnan
Mehmet Âkif Ersoy

s 166

Erkut Terliksiz
İlhan Usmanbaş

s 168

Erman Özbaşaran
Sedad Hakkı Eldem

s 30

Erol Kınalı
Nurullah Ataç

s 34

Hale Sontaş
Sezer Tansuğ

s 176

Halil Akdeniz
İsmail Hakkı Tonguç

s 36

Hüsnü Koldaş
Sabahattin Ali

s 178

İhsan Oturmak
Yaşar Kemal

s 38

İlhan Berk
İlhan Berk

s 128

Ali Şentürk
Abidin Dino

s 22

Alp Tamer Ulukılıç
Sevgi Soysal

s 82

Altan Çelem
Ayhan Işık

s 130

Ansen
Cahit Arf

s 24

Ara Güler
Muhsin Ertuğrul

s 140

Bubi
Sezer Tansuğ

s 142

Buğra Erol
Yüksel Arslan

s 144

Burcu Erden
Ali Teoman Germaner

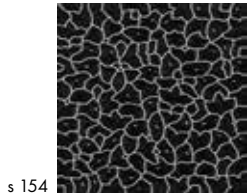
s 146

Burcu Perçin
Orhan Peker

s 26

Burhan Doğançay
Faruk Nafiz Çamlıbel

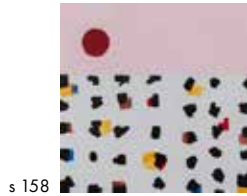
s 154

Ekrem Yalçındağ
Melih Cevdet Anday

s 156

Elçin Ekinci
Sabri Berkel

s 158

Elif Biradlı
Aziz Nesin

s 28

Elif Sofya
Ece Ayhan

s 160

Elif Varol Ergen
Semiha Berksoy

s 170

Evren Sungur
Kuzgun Acar

s 172

Ferhat Özgür
Âşık Veysel

s 32

Gencay Kasapçı
Metin And

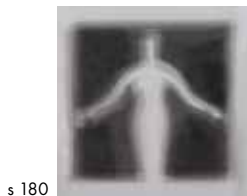
s 90

Gülseren Südor
Oğuz Atay

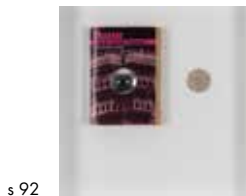
s 174

Hale Arpacioğlu
Ziya Osman Saba

s 180

İrfan Önürmen
İlhan Koman

s 92

İsmet Doğan
Ahmet Hamdi Tanpınar

s 40

Kainat B. Pajonk
Metin Eloğlu

s 182

Kemal Özen
Erkin Koray

s 184

Kemal Seyhan
Sedat Hakkı Eldem

s 94

Kezban Arca Batıbeki
Atıf Yılmaz

s 186

Komet
Memduh Şevket Esenal

M

s 42

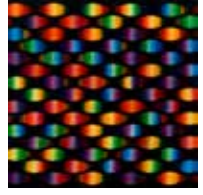
M. Zahir Büyükişiyen
İsmail Hakkı Baltacıoğlu

s 96

Mahir Güven
Halit Ziya Uşaklıgil

s 98

Mehmet Mahir
Tanburi Cemil Bey

s 48

Meryem Arıcan
Hilmi Yavuz
Abdülkadir İnan

s 194

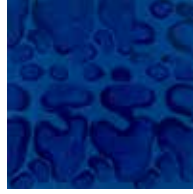
Metin Çelik
Ömer Uluç

s 50

Mevlüt Akyıldız
Hüseyin Rahmi Gürpınar

s 52

Mithat Şen
Mustafa Kandıralı
Necip Fazıl Kısakürek

s 54

Muhsin Kut
Komik Naşit Efendi

s 196

Nejat Sati
Aydın Sayılı

s 198

Nihal Marlı
Sait Faik Abasıyanık

s 200

Nilhan Sesalan
Ahmet Hamdi Tanpınar

s 202

Olçay Kuş
Burhan Doğançay

s 204

Olgu Ülkenciler
İlah Hulusi Görey

s 210

Serpil Mavi Üstün
Orhan Veli

s 70

Serpil Yeter
Adalet Cimcoz

s 212

Sinan Logie
Emin Barın

s 102

Şahin Paksoy
Müzeyyen Şenar

s 214

Şakir Gökçebağ
Sabri Berkel

s 106

Teoman Südor
Nâzım Hikmet

s 76

Timur Çelik
Cemal Süreya

s 108

Tomur Atagök
Halide Edib Adıvar

s 78

Umut Germeç
Ahmet Arif

s 110

Utku Varlık
Ahmet Mithat Efendi

s 44

Mehmet Uygun
Neyzen Tefik

s 188

Meltem Işık
Leyla Gencer

s 46

Memet Güreli
Halit Refiğ
Tahsin Yücel

s 190

Meriç Hızal
Gazi Mustafa Kemal
Atatürk

s 192

Merve Morkoç
Halide Edib Adıvar

s 56

Mustafa Ata
Fazıl Hüsnü Dağlarca

s 58

Mustafa Horasan
Sabahattin Ali

s 100

Mustafa Karyagdi
Metin Erksan

s 60

Nazan Sönmez
Emin Halid Onat

s 62

Nazlı Damlacı
Necip Celâl Andel

R

s 206

Rasim Aksan
İbrahim Hakkı Uzunçarşılı

s 64

Resul Aytemür
Orhan Kemal

s 66

Saim Erken
Nâzım Hikmet

s 208

Seçil Erel
Edip Cansever

s 68

Serap M. Eyrenci
Yahya Kemal Beyatlı

s 216

Şükrü Karakuş
Hasan Âli Yücel
Can Yücel

s 72

T. Melih Görgün
Cemal Süreya

s 74

Tanju Demirci
Orhan Veli

s 218

Tayfun Gülnar
İsmail Hakkı Tonguç

s 104

Temür Köran
Özdemir Asaf

Y

s 112

Yusuf Taktak
Nâzım Hikmet
Yahya Kemal Beyatlı

s 114

Yüksel Arslan
Orhan Duru

ARTON

STSv
SEZER TANSUĞ
SANAT VAKFI